

- Аддиктивна поведінка - зловживання однією або декількома хімічними речовинами, що протікає на фоні зміни свідомості (наркоманія, токсикоманія, алкоголізм і т. ін.).
- Сексуальні девіації - відхилення від соціальних та моральних норм у сексуальній поведінці здорової людини (розбещення, перверзії, гомосексуалізм, транссексуалізм, педофілія, зоофілія, фетишизм, трансвестизм та ін.).
- Суїцид (самогубство) - свідоме позбавлення себе життя. Суїцидна поведінка - поняття більш широке і включає в себе не лише суїцид, а й суїцидальні спроби і прояви.
- Бродяжництво - переміщення впродовж тривалого часу з одного населеного пункту до іншого або у межах одного населеного пункту особи, яка не має постійного місця проживання чи залишила його. Бродяжництво є характеристикою певного способу життя.
- Жебрацтво - систематичне випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб з метою отримання прибутку, часто супроводжується бродяжництвом.

Життя будь-якого суспільства характеризується наявністю відхилень, які присутні в кожній соціальній системі. Визначення причин девіації, їх форм і наслідків є важливим для виявлення сутності і причин такого суспільно-негативного явища як злочинність.

Злочинність - найнебезпечніший прояв негативної поведінки, що відхиляється, яка наносить найбільший збиток суспільству. Слово "злочинність" похідне від слова "злочин", що в українській мові завжди означало "беззаконня", "злодіяння". Злочин - це суспільно небезпечне винне діяння, передбачене кримінальним кодексом. Це явище соціальне, тому що корениться в надрах суспільних відносин, відбиває особливості соціального життя, виступає як крайнє вираження протиріч і недоліків розвитку суспільства. Воно викликає важкі наслідки для суспільства і його членів як ні одне з інших негативних явищ суспільного розвитку. [2, с. 60].

Злочинність, як явище завжди цікавила спеціалістів різних напрямків. Людство живе в страху перед злочинністю і стільки скільки воно існує, шукає методи і засоби боротьби з нею. Успішна боротьба зі злочинністю передбачає глибоке вивчення злочинів різних категорій з розкриттям їх рівня, структури, динаміки, причин і умов їх вчинення, а також розробку на цій основі системи ефективних заходів профілактики. [3, с. 78].

Різкі відхилення від середньої норми як в позитивну, так і в негативну сторони погрожують стабільності суспільства, яка в усі часи цінувалася понад усе.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. // № 2341-III. – 2001.
2. Іванов Ю.Ф. Кримінологія / Ю.Ф. Іванов, О.М. Джужа. – Київ: ПАЛІВОДА А. В, 2006. – 264 с.
3. Литвак О. М. Державний вплив на злочинність. Кримінологічно-правове дослідження / О. М. Литвак. – Київ: Юрінком Інтер, 2000. – 278 с.
4. Дюркгейм. О разделении общественного труда. Метод социологии / Дюркгейм. – М: Наука, 1991. – 572 с.
5. Теорії, що пояснюють причини виникнення девіації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://studopedia.com.ua/1_290958_teorii-shcho-poyasnyuyut-prichiniviniennya-deviatsii.html.

**Хижняк Євген Сергійович, доцент
кафедри криміналістики
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук**

СУДОВІ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ ЩОДО МАЛОЛІТНІХ

При розслідуванні кримінальних проваджень про статеві злочини щодо малолітніх, своєчасне призначення судово-медичних і криміналістичних експертиз є запорукою розкриття зазначених злочинів і найважливішим способом доведення провини злочинця. Зволікання у проведенні цих

експертиз призводить до безповоротної втрати слідів злочину. Наприклад, призначення потерпілій судово-медичної експертизи доцільно лише в межах до 3 діб з моменту вчинення статевих злочинів. Також необхідно враховувати, що згідно з нашими дослідженнями 92% статевих злочинів щодо малолітніх було вчинено в умовах неочевидності.

Вивчення кримінальних проваджень показало наступне: судово-медична експертиза потерпілої призначалася у всіх випадках; аналогічна експертиза підозрюваному – в 71% випадків; судово-біологічна експертиза речових доказів – в усіх випадках; судово-психіатрична експертиза підозрюваному – у всіх випадках; судово-психологічна експертиза потерпілої – в 74% випадків. Інші експертизи проводилися набагато рідше.

При призначенні експертиз необхідно дотримуватися певних вимог при направленні речових доказів на дослідження. Вони повинні бути ретельно упаковані, і не піддаватися будь-яким змінам. Типовими помилками, що допускаються при упаковці речових доказів, є: ненадійний пакувальний матеріал; пересилання вологого (непросушеного) одягу і т. п.

Слідчий також повинен звертати увагу на порядок призначення різних експертиз. Так, перед призначенням комплексної судово-біологічної та медико-криміналістичної експертиз, проводиться дослідження слідів крові, а потім – наявних пошкоджень. Якщо предмет дослідження містить сліди сперми і мікрочастинки, то останні повинні бути спочатку вилучені на липку стрічку. В іншому випадку одне експертне дослідження знищить сліди, які призначаються для іншої експертизи.

При призначенні судово-медичної експертизи потерпілої ставляться наступні питання: чи є у потерпілої в піхві і задньому проході ушкодження, які свідчать про вчинення відносно неї статевих актів; порушена цілісність дівочої плівки; давність порушення; чи є у потерпілої в піхву, задньому проході і ротовій порожнині сліди сперми, крові; чи є у неї тілесні ушкодження, їх давність, тяжкість, характер, локалізація, механізм утворення; чи страждає потерпіла венеричними захворюваннями або ВІЛ-інфекцією?

При призначенні судово-медичної експертизи підозрюваному ставляться наступні питання: чи є у підозрюваного тілесні ушкодження, їх давність, тяжкість, характер, локалізація, механізм утворення; чи здатний він за своїми фізіологічними особливостями до вчинення статевих актів; чи є у нього в області статевих органів сліди крові, вагінального епітелію?

Поряд із судово-медичною експертизою живих осіб найважливішим видом експертизи при розслідуванні статевих злочинів щодо малолітніх є судово-медична (біологічна) експертиза речових доказів. Ця експертиза здатна відповісти на питання: чи є на наданих предметах сліди сперми, крові, поту, піхвового епітелію; якщо так, то їх видова, родова і статева приналежність, чи не належать вони зазначеним особам; регіональне походження слідів крові (менструальна, з статевих органів при пошкодженні дівочої плівки), на які хвороби страждає дана особа?

Аналіз кримінальних проваджень показав, що генетична експертиза ще не отримала достатнього поширення. Проведення зазначеного виду експертизи можливо з мінімальною кількістю матеріалу, навіть частково зруйнованим (кров, сперма). Питання до експерта формулюються таким чином: чи належить кров на одязі підозрюваного, на предметі, вилученому з місця події потерпілій особі; чи належить сперма на одязі потерпілої особи підозрюваному та ін. Призначення подібних експертиз нами не відзначено, що є мінусом при розслідуванні кримінальних проваджень даної категорії, так як проведення біологічних експертиз не дає результатів, на підставі яких слідчий міг би зробити однозначний висновок про належність того чи іншого об'єкта конкретній особі. Між тим, відповідно до кримінального процесуального законодавства, будь-який сумнів трактується на користь підозрюваного. Крім того, імовірнісні висновки можуть призвести до засудження невинних. Щоб уникнути цього, пропонуємо впровадження в практику розслідування статевих злочинів щодо малолітніх проведення генетичних (генотипоскопічних) експертиз. Однак, враховуючи той факт, що проведення даних експертиз далеко не завжди можливо через значну грошову вартість останніх, дана пропозиція носить рекомендаційний характер.

При розслідуванні статевих злочинів малолітніх виникає необхідність у проведенні різноманітних видів криміналістичних експертиз. Наприклад, може виникнути потреба в призначенні почеркознавчої експертизи документів. На вирішення експертів ставиться питання про те, ким із

числа осіб, зразки почерку яких представлені для порівняння, виконаний текст досліджуваного документа. Якщо ж злочинець не встановлений, то можуть бути поставлені питання про вік особи, яка писала текст, фізичний і психічний стан, рівні грамотності, умови та час написання документа, чи написаний документ звичайним або зміненим почерком, чоловіком чи жінкою?

У зв'язку з тим, що при статевому злочині щодо малолітнього злочинець і жертва безпосередньо знаходяться в контактній взаємодії, часто на їх одязі залишаються мікрочастинки. У таких випадках слід проводити експертизу мікрочастинок.

При розслідуванні статевих злочинів щодо малолітніх на місці злочину можуть залишитися сліди зубів, залишені злочинцем, наприклад, на залишках їжі. Дані сліди є об'єктом криміналістичного дослідження. Перед експертом необхідно поставити такі питання: чи придатні дані сліди для ідентифікації; який механізм їх утворення; чи не залишені вони конкретною особою; чи можна судити по слідах зубів про звички цієї особи.

При розслідуванні кримінальних проваджень даної категорії виникає необхідність у проведенні потерпілій особі судово-психологічної експертизи. Слідству необхідно встановити, чи перебувала потерпіла особа в безпорадному стані, чи розуміла вона значення вчинених із нею дій, чи могла чинити злочинцеві опір. При цьому потрібно враховувати, що малолітня особа може давати згоду на вступ у статевий зв'язок, але, при цьому, не розуміти суть відносин, на які вона погоджується.

В даний час доцільно проводити потерпілій комплексну психолого-психіатричну експертизу (КППЕ). Її мають проводити фахівці, що володіють знаннями в галузі судової, дитячої та підліткової психіатрії і психології. Перед експертами повинні бути поставлені питання: чи могла потерпіла особа за своїм психічним станом правильно сприймати обставини, що мають значення для провадження, і чи може давати про них правильні показання; враховуючи рівень психічного розвитку та індивідуальних психологічних особливостей (або емоційного стану) чи могла потерпіла особа правильно сприймати обставини, що мають значення для провадження; чи виявлені у потерпілої ознаки підвищеної (патологічної) фантазії; чи володіє вона підвищеною (патологічною) сугестивністю.

**Чижи́ко Борис, курсант 1-го курсу
ННПФЕКП НАВС
Науковий керівник – Заяць Н.П.,
професор кафедри теорії держави та
права НАВС, доктор юридичних
наук**

ВИБОРИ ЯК ТЕСТ НА ДЕМОКРАТІЮ.

Усі демократичні держави проголошують своєю головною цінністю людину, а єдиним джерелом влади – народ. Це означає, що доля країни залежить від думки кожного громадянина, адже саме громадяни вирішують, кому делегувати своє право керування державою. Механізмом реалізації такого рішення виступають **вибори**.

Кожному громадянину по досягненні певного віку надане право обирати і бути обраним до органів державної влади і місцевого самоврядування. Позбавити цього права можуть громадян, що визнані судом недієздатними або утримуються в місцях позбавлення волі. В більшості країн, зокрема в Україні, віковий ценз для одержання права голосувати становить 18 років. Для набуття права обиратися віковий ценз зазвичай є вищим. Наприклад, в Україні обиратися народним депутатом можна з 21 року, Президентом – при досягненні 35 років. Кожен громадянин має однакову з іншими громадянами можливість впливати на підсумки виборів. Громадяни голосують безпосередньо за кандидата (партійний список).

Аби забезпечити виборцеві повну свободу волевиявлення на виборах голосування є таємним. Дотримання принципу таємності голосування досягається шляхом використання бюлетенів, що опускаються в скриньку для голосування після позначення прізвища кандидата або назви партії (блоку партій); бюлетені заповнюються у спеціально відгородженому приміщенні (кабині для